

Szószerk – Úrasztala – Szerterások

JÓZSA ISTVÁN LAJOS

PEREGRINATIO PRO CHRISTO – ZARÁNDOKLAT KRISZTUSÉRT¹

„Milétozból [Pál] elküldött Efezusba, és magához hívatta a gyülekezet véneit. Mikor azok megérkeztek hozzá, így beszélt hozzájuk: »Ti tudjátok, hogy az első naptól fogva, amelyen Ázsia tartományába léptem, hogyan viselkedtem közöttetek az egész idő alatt: szolgáltam az Úrnak teljes aláztatossággal, könnyek és megpróbáltatások között, amelyek a zsidók cselszövései miatt értek. Semmit sem hallgattam el abból, ami hasznos, hanem inkább hirdetem és tanítottam azt nektek nyilvánosan és házanként. Bizonyoságot tettem zsidóknak is, meg görögöknek is az Istenhez való megtérésről és a mi Urunkban, Jézusban való hitről. És most, íme, én a Lélektől kényszerítve megyek Jeruzsálembe, és hogy mi ér ott engem, nem tudom; csak azt tudom, hogy a Szentlélek városról városra bizonyoságot tesz, hogy fogság és nyomorúság vár rám. De én mindezekkel nem gondolok, sőt még az életem sem drága, csak hogy elvégezhessem futásomat és azt a szolgálatot, amelyet az Úr Jézustól azért kaptam, hogy bizonyoságot tegyek az Isten kegyelmének evangéliumáról. És most tudom, hogy közületek, akik között jártam, az Isten országát hirdelve többé nem látja arcomat senki. Ezért bizonyoságot teszek előttetek a mai napon, hogy én mindenki véréből tiszta vagyok. Mert nem vonakodtam attól, hogy hirdessem nektek az Isten teljes akarátát. Viseljetek gondot tehát magatokra és az egész nyájra, amelynek őrizőivé tett titeket a Szentlélek, hogy legeltessétek az Isten egyházát, amelyet tulajdon vérével szerzett. Tudom, hogy távozásom után dühös farkasok jönnek közétek, akik nem kímélik a nyáját, sőt közületek is támadnak majd férfiak, akik fonák dolgokat beszélnek, hogy magukhoz vonzzák a tanítványokat. Vigyázzatok azért, és emlékezzetek arra, hogy három évig éjjel és nappal szüntelenül könnyek között intettelek mindnyájatokat. Most pedig az Istennek és kegyelme igéjének ajánllak titeket, aki felépíthet benneteket, és örökséget adhat nektek a szentek között. Senkinek ezüstjét, aranyát

¹ Kibúcsúzó beszéd, Kőkös 2006. augusztus. 20.

vagy ruháját nem kívántam, sőt ti jól tudjátok, hogy a magam szükségleteiről, meg a velem levőkéről ezek a kezek gondoskodtak. Minden tekintetben megmutattam nektek, hogy milyen kemény munkával kell az erőtlenekről gondoskodni, megemlékezve az Úr Jézus szavairól. Mert ő mondta: Nagyobb boldogság adni, mint kapni.«

Miután ezeket elmondta, mindnyájukkal együtt térdre borulva imádkozott. Ekkor valamennyien nagy sírásra fakadtak, Pál nyakába borultak, és csókolgatták őt. Különösen azon a szaván szomorodtak el, hogy többé nem fogják őt viszontlátani. Azután kikísérték a hajóhoz.”

(ApCsel 20,17–38)

Búcsúzni, elválni, elszakadni egymástól akkor sem könnyű, amikor emberi számítás szerint van még remény a viszontlátásra, az újbóli találkozásra.

Emlékszem, amikor a lelkészképesítő dolgozatomat készítettem a 19. század végének, 20. század elejének egyik kiváló lelkészéről, Péterfi Dénesről, „az unitárius hit szónokáról” – ahogyan sírkövén olvasható –, sehogy sem tudtam megérteni, hogy egy olyan lelkész, mint ő, aki szenvedélyes szeretettel, odaadással és buzgósággal végezte lelkészi munkáját a kolozsvári egyházközségben, hogyan tudott búcsú nélkül távozni egy élet munkája után. Sorai emlékezetembe vésődtek: „A szép pünkösdi ünnepnek vége, s azzal a hárfa begöngyölítve, anélkül, hogy arról ott szó lett volna, mert attól húrja repedt volna szét. Búcsú nélkül, mert ha nem is beszélek ott, mindig ott vagyok. Hogy ott beszéltem, mindig ott maradok, attól elválasztani nem tudnak.”

Most pedig mintha sejteném, hogy a kiváló szónok, aki mindig csillogóan szerepelt a szószéken, miért tartózkodott az utolsó szolgálattól. Talán rettegett attól, hogy túlságosan meghatódik, elérzékenyedik, vagy heves érzelmi kitörésében egyenesen nevetségessé válik. Talán belül, *a lelke mélyén zokogott*, midőn utolsó szolgálatát végezte, amelyet csak a szolgálat után jelentett be a gyülekezetnek. Nem vagyunk egyformák. *Vannak emberek, akik erősnek, sebezhetetlennek mutatják magukat, de belül tele vannak fájdalommal és sajgó sebekkel.*

*

Pál apostol búcsúbeszédét választottam mai kibúcsúzó beszédem alapjául, mert úgy éreztem, hogy sok mindent kifejez abból, amit én magam is el akarok mondani, meg akarok osztani veletek. Pál beszéde igen bölcsen, mondhatni meseterien megszerkesztett búcsúbeszéd, és tartalmazza a legfontosabb tanácsokat, figyelmeztetéseket.

Pál apostol missziós, evangelizáló munkája nyomán mindenhol virágzó gyülekezetek alakultak. Arra törekedett, hogy mindenhol maradandó keresztény közösséget hozzon létre, szervezzen meg. A keresztény közösségek elhelyezkedési pontjait úgy választotta ki, hogy azok a birodalom legfontosabb városaiban,

a kereskedelmi központokban, az információk áramlásának tengelyében legyenek. Amint sikerült létrehozni egy életképes keresztény közösséget, rábízta a helybeli egyházi előljárókra, presbiterekre és episzkoposzra (felügyelőkre, püspökre), és ismét útnak indult, hogy a jézusi felhívásnak – „elmenvén tehát tegyetek tanítványokká minden népeket” – maradéktalanul eleget tegyen.

Pál nem céltalanul utazgatott, bolyongott. Misszionáriusi tevékenységét logikus megfontolások, pontos tervek, jól átgondolt, határozott célok irányították. Élete célját és értelmét jelentette a misszió. *Elvinni a pogányok világosságául az evangéliumot: a legszebb emberi feladat, életcél.*

Így lesz ő az első keresztény apostol, misszionárius, zarándok Krisztusért. Pedig kezdetben a Krisztus-követőkre vadászó, vakbuzgó zsidó volt. Ám a damaszkuszi látomás következményeként 180 fokos változás áll be életében, s a názáreti Jézus üldözőjéből egyenesen védelmezőjévé lesz. Jézus szavai olyan mélyen megérintik lelkét, hogy minden áldozatra kész az evangélium ügyéért. Jézus szavai örökre lelkébe vésődtek: „választott eszközöm ő, hogy elvigye a nevémet a pogányok, a királyok és Izrael fiai elé. Én pedig meg fogom mutatni neki, mennyit kell szenvednie az én nevéért.” (ApCsel 9,15)

Pál nem hatalomszomból, öncélú érdekből, haszonból vagy nyereségvágyból áll be Krisztus zászlaja alá, hanem önként vagy még inkább a lelkében lángralobbanó keresztény hit kényszerítő hatására. Pedig sejtí, gyanítja, mennyi megpróbáltatás, bántalmazás, üldözés vár reá, és mindezek ellenére is hajlandó vállalni a küldetést.

Pál apostol soha nem volt gyáva, meghunyászkodó, szolgalelkű. Ellenkezőleg: bátor, sőt néha vakmerő volt. Erre utalnak azok a szavai, amelyeket a korinthusi gyülekezethez intézett: „De ha valaki merész valamiben,... merész vagyok én is. Héberék ők? Én is. Izraeliták? Én is. Ábrahám utódai? Én is. Krisztus szolgálói?... Én még inkább, hiszen többet fáradoztam, többször börtönöztek be, igen sok verést szenvedtem el, sokszor forogtam halálos veszedelemben. Zsidóktól ötször kaptam negyven botütést egy híján, háromszor megvesszőztek, egyszer megköveztek, háromszor szenvedtem hajótörést, egy éjt és egy napot hanyódtam a tenger hullámain, gyakran voltam úton, veszedelemben folyókon, veszedelemben rablók közt, veszedelemben népem közt, veszedelemben pogányok között, veszedelemben áltestvérek között, fáradozásban és vesződésben, gyakori virrasztásban, éhezésben és szomjazásban, gyakori böjtölésben, hidegben és mezítelenségben. Ezeken kívül még ott van a naponkénti zaklatottságom, és az összes gyülekezet gondja. (2Kor 11,21b–28)

Nem lehet tudni, Pál útja miért sietős, de Efezusból, amely 60 km távolságra van Milétosztól, magához hivatja a gyülekezet előljáróit, hogy elbúcsúzzék tőlük. Lehet, hogy eszébe jutott az ötvösök lázadása, zavargása, akik ezüstből kis Artemisz-templomokat készítettek, és ezáltal nem csekély keresethez jutottak. Amikor azonban megjelent Pál Efezusbán, és arról kívánta meggyőzni az efezusiakat,

hogy ez bálványimádás, és „amiket emberkéz alkot azok nem istenek”, akkor az ötvösök lázadást szítottak ellene, mert igen jól jövedelmező keresetüket és Artemisz-isten dicsőségét féltették. Talán nem akart ismét jelenlétével pánikot, zavargást kelteni, ezért jobbnak látta ezt a megoldást.

Pál e beszédben teljesen kitarja lelkét az öt szerető, tisztelő efezusiak előtt.

Ti tudjátok – mondja –, hogy az első naptól fogva, amelyen Ázsia tartományába léptem, hogyan viselkedtem köztetek az egész idő alatt: *szolgáltam az Úrnak teljes alázatossággal...* Tehát: nem uralkodni, hatalmaskodni, basáskodni jöttem, hanem szolgálni, javatokra, lelki növekedésekre lenni. „Mert nem azt keresem, ami a tietek, hanem titeket magatokat kereslek”, szíveteket, lelketeket – hangsúlyozta. Sőt később azt mondja: „Senkinek ezüstjét, aranyát, vagy ruháját nem kívántam, sőt ti jól tudjátok, hogy a magam szükségleteiről, meg a velem levőkéről ezek a kezek gondoskodtak”. Pál sátorkészítéssel foglalkozott, és ebből tartotta fenn magát és a társait. Nem szorult tehát eltartásra. Különben az ő szájából hangzott el az a megállapítás, amely szerint „aki nem akar dolgozni, az ne is egyék!”

„És most íme, én a Lélektől kényszerítve megyek Jeruzsálembe, és hogy mi ér ott engem, nem tudom.” Pál szavaiból némi mártíromságra való hajlam is kicseng. Mintha Jézus hiteles követésében a mártíromság lenne a mérvadó. Mintha neki is ugyanazt az utat kellene bejárnia. Megvallja, hogy belső kényszer hatására cselekszik. Hangsúlyozza, hogy *belsőleg indítatva megy Jeruzsálembe*, pedig tudja, vagy legalább is sejti, hogy ott csak bajok várnak rá. De rögtön, még mielőtt valaki vissza próbálná tartani, nyomatékosan kifejezésre juttatja eltökéltségét, hogy a reá leselkedő veszélyekkel nem törődik. „De én mindezekkel nem gondolok, sőt még az életem sem drága, csak hogy elvégezhessem futásomat, és azt a szolgálatot, amelyet az Úr Jézustól kaptam.”

És most tudom, hogy közületek, akik között jártam, az Isten országát hirdetve, „többé nem látja arcomat senki”. Ez a kijelentés, jóllehet sugalmazott, nem az Isten gondolatát fejezi ki, hanem Pál egyéni sejtelmét, ami nem valósult meg – mint később kiderül.

Ezt követően Pál hangsúlyozza, hogy ő „mindenki véréből tiszta”, azaz semmiféle mulasztás nem terheli, ugyanis Isten teljes akaratát közölte az emberekkel. Nem hallgatott el semmit, ami a jézusi tanításához tartozik. Megmutatta az üdvösségre vezető utat, teljes mértékben az efezusiakon múlik hát, hogy aszerint élnek-e. Az egyház előjáróiként gondoskodniuk kell a gyülekezet további lelki gondozásáról. Ezért mondja: „Viseljetek gondot magatokra és az egész nyájra, amelynek őrizőivé tett titeket a Szentlélek.”

Pál felelősséget érez minden általa alapított gyülekezetért. De érzi és tudja, hogy nem lehet egyszerre mindenhol, ezért ír erkölcsös célzatú figyelmeztető leveleket, amelyek igen hasznosak a lelki élet ébrentartásában.

Mint zsenge, friss gyülekezeteket, amelyek alig indultak meg a növekedés útján, félti, óvja és figyelmezteti a legnagyobb veszélyekre: „Tudom, hogy távozásom után dühös farkasok jönnek közétek, akik nem kímélik a nyáját, sőt közületek is támadnak majd férfiak, akik *fonák dolgokat* beszélnek, hogy magukhoz vonzzák a tanítványokat. Vigyázzatok és emlékezzetek arra, hogy három évig éj-jel és nappal intettelek mindnyájatokat”.

Pál tudja, hogy jelenlétével távol tartotta a fiatal keresztény gyülekezetektől az ártani szándékozókat, akik nem nézték jó szemmel ténykedését, és csak azt várják, mikor támadhatnak. Sőt azt is tudja, hogy hatalom után sóvárgó, epekedő álapostolok fogják megtevesztő, fonák beszéddel behálózni a tanítványokat. Óvakodjatok ezektől! – figyelmezteteti őket.

Foglaljátok le magatokat hasznos és Istennek tetsző munkával! Gondoskodjatok az erőtlenekekről – így biztatja –, mert példát adtam számotokra és példát adott a názáreti Jézus, aki szerint nagyobb boldogság adni, mint kapni! A keresztény ember ismertetőjegye kell hogy maradjon az adakozás, az áldozathozatal. Enélkül nincs keresztény közösség. Aki mindig csak kapni akar, és adni képtelen, az lélekben igen szegény ember.

Kedves keresztény Testvéreim!

A kereszténység lényege az önkéntességben rejlik. Azt mondtam valamikor, közel tizenegy évvel ezelőtt a beköszöntő beszédemben, hogy „legeltessétek az Isten közöttetek lévő nyáját, ne kényszerből, hanem önként, ne nyereszkeedésből, hanem készségesen, ne is úgy, mint akik uralkodnak a rájuk bízottakon, hanem mint akik példaképei a nyájnak.” Ma is ezt vallom. Hát lehet-e kényszerből, parancsszóra szeretni, hinni, jót cselekedni? A válaszom ma is: *nem*. Hinni, szeretni, jót cselekedni csak önként, belső meggyőződésből lehet és érdemes. Mindig szem előtt tartva a jézusi felhívást: Nagyobb boldogság adni, mint kapni. Ha adni tudok: értékes vagyok!

Pál búcsúbeszéde végén mindnyájukkal együtt térdre borult és imádkozott. Ekkor – a Szentírás szerint – mindnyájan nagy sírásra fakadtak, és csókolgatták őt. Különösen azon a szaván szomorodtak el, hogy többé nem fogják őt viszontlátani. Azután kikísérték a hajóhoz.

Testvéreim! Az elválással kapcsolatosan még hadd mondjak el egy kis történetet: Egy komótos, kényelmes tanítvány igen megszerette a kolostori életet. Egyszer a Mester erélyesen rászólt: Itt az ideje, hogy elmenj. Miért? – kérdezte az. Azért, mert a víz a folyás által marad szabad és élő. Ha egy helyben áll, megposhad és megfertőződik.

A víz a folyás által marad élő és szabad – visszhangozza a lelkem. Éltető és tápláló, felfrissítő és erőt adó. A lelkész is *éltető, tápláló víz, ameddig szabad*.

Köszönöm, hogy megértitek ezt. Sok minden összeköt bennünket, öröm és bánat. A közös munkák, áldozatok. A közös sikerek és megvalósítások.

Köszönöm, hogy mellénk álltatok, szeretettel vettetek körül. A jó Isten áldjon meg ezért titeket. Péterfi Dénessel együtt én is tudom: „ha nem is beszélék ott, mindig ott vagyok. Hogy ott beszéltem, mindig ott maradok, attól elválasztani nem tudnak”. Ámen.

„MANDULAVESSZŐT LÁTOK”²

„Így szólt hozzám az Úr igéje:

»Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek, és mielőtt a világra jöttél, megszenteltelek, népek főpapjává tettelek.«

De én ezt válaszoltam: »Ó, Uram, Uram! Hiszen nem értek a beszédhez, mert fiatal vagyok!«

Az Úr azonban ezt mondta nekem: »Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, ahova csak küldelek, és hirdesd, amit csak parancsolok! Ne félj tőlük, mert én veled leszek, és megmentelek!« – így szólt az Úr.

Azután kinyújtotta kezét az Úr, megérintette a számat, és ezt mondta nekem az Úr: »Én most a szádba adom igéimet! Lásd, én a mai napon népek és országok fölé rendellek, hogy gyomlálj és irts, pusztíts és rombolj, építs és plántálj!«

Majd így szólt hozzám az Úr igéje: »Mit látsz, Jeremiás?« Ezt feleltem: »Mandulavesszőt látok.« Az Úr pedig ezt mondta nekem: »Jól látod, mert gondom van rá, hogy igémet beteljesítsem.«

Másodszor is szólt hozzám az Úr igéje: »Mit látsz?« Így feleltem: »Gőzölgő üstöt látok, amely északon jelenik meg.«

(Jer 1,4–13)

Ünneplő Gyülekezet, kedves keresztyény Testvéreim!

Tizenegyévi egyházközségi szolgálat után becsukódott mögöttem egy ajtó, egy lelkeszi hivatal ajtaja, egy papi lakás ajtaja, ahová mindig öröm volt hazatérni. Magunk között édes otthonnak neveztük.

Tizenegy év után becsukódott egy templomajtó, amely vasárnapról vasárnapra várt engem. Szinte hihetetlen, hogy egy szolgálati hely, egy őrhely, Isten országának egy bástyája már csak emlék maradt számomra.

Ott becsukódott egy ajtó, itt megnyílt egy másik; ott üresen maradt egy őrhely, egy bástya, itt betöltődött.

Úgy érzem magam, mint tizenegy évvel ezelőtt. Szívem és lelkem tele van az új kezdet reménységével, izgatottságával és várározásával. Kissé szorongva

2 Beköszöntő beszéd, Torda, 2006. november 24.